



FORO POLA ECONOMÍA SOCIAL GALEGA

# Oportunidades Sectoriais

para  
entidades de

# Economía Social

2020

# Contidos

01

Sumario

02

Introdución

03

O rural galego.  
Comunidades de  
Montes

04

Centros  
Especiais de  
Emprego

05

Educación  
Infantil

06

Transformación  
de empresas  
mercantís

# SUMARIO



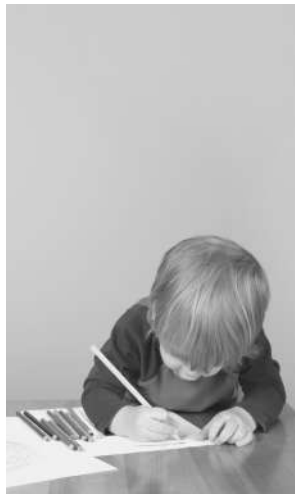
## Comunidades de Montes

- **Visión Xeral do contorno rural galego**
- **O monte en Galicia**
- **Economía Social e os Montes Veciñais en Man Común: Análise Xurídica-Organizativa**
- **Conclusións**



## Centros Especiais de Emprego de Iniciativa Social

- **Oportunidades sectoriais para os CEEIS**
- **Análise Global das Licitacións 2019-2020**
- **Identificación de Oportunidades: Organismos**
- **Administracións Públicas**
- **Conclusións**



## Educación Infantil

- **Radiografía Economía Social Galega no sector da Educación Infantil**
- **A Educación Infantil en Galicia**
- **A Economía Social no ámbito da Educación Infantil**
- **Plan Director de Estímulo**
- **Apoios e Financiamento**
- **Resumo Executivo: Conclusións**



## Transformación de empresas mercantís

- **Radiografía Economía Social Galega**
- **Peches empresariais e empresas en crise**
- **A Economía Social no ámbito da recuperación de empresas**
- **Estudo de casos**
- **Plan Director de Estímulo**
- **Resumo Executivo: Conclusións**

## O RETO

Entre os obxectivos do Foro, ademais da visibilidade e da representatividade das entidades da Economía Social, búscase xerar condicións para o desenvolvemento das entidades de economía social galega.

Con este reto, expoñemos catro Oportunidades Sectoriais, de xeito que poidan orientar algunha das políticas públicas ou dos dispositivos de apoio ao emprendemento.

# 02 Introducción

Este documento con "*Oportunidades Sectoriais para entidades de Economía Social*" enmárcase nas actividades e iniciativas do Foro pola Economía Social Galega (FOROESGAL) desenvolvidas en colaboración coa Rede Eusumo da Consellería de Emprego e Igualdade.

O Foro pola Economía Social Galega nace en Santiago de Compostela, o 19 de xaneiro de 2018, como un espazo de encontro que represente a todas as entidades da economía social galega e que busca o desenvolvemento e impulso da Economía Social Galega.

Xa constituído formalmente, o Foro aglutina ás entidades que conforman as organizacións máis representativas das diferentes familias empresariais da economía social en Galicia:

- **AEIGA:** Asociación de Empresas de Inserción de Galicia.
- **AESGAL:** Agrupación Empresarial de Sociedades Laborais de Galicia.
- **AGACA:** Asociación Galega de Cooperativas Agroalimentarias.
- **CEGASAL:** Asociación Empresarial Galega de Centros Especiais de Emprego sen Ánimo de Lucro.
- **ESPAZOCOOP:** Unión de Cooperativas Galegas.
- 

Entre os obxectivos do Foro, ademais da visibilidade e da representatividade das entidades da Economía Social, búscase xerar condicións para o desenvolvemento das entidades de economía social galega. Así, formúlanse catro Oportunidades Sectoriais, de xeito que poidan orientar algunha das políticas públicas ou dos dispositivos de apoio ao emprendemento.

A primeira Oportunidade conflúe no ámbito do rural galego, cunha reflexión sobre o monte, especialmente o monte veciñal en man común, incorporando unha análise xurídica da relación que se establece coa economía social.

De seguido, avalíanse as posibilidades de impulso dos centros especiais de emprego mediante a análise das licitacións públicas reservadas -actuais e potenciais-, co obxectivo de manter o emprego e a actividade empresarial.

O terceiro punto abarca as posibilidades de novas entidades de economía social no sector do ensino infantil, igual que existen xa modelos cooperativos de éxito no ensino regrado obrigatorio, tanto mediante concertos educativos -principalmente- como con carácter privado non concertado.

Finalmente, estúdase o impulso e creación de novas entidades derivadas da transformación de sociedades mercantís en crise, por xubilación ou cese da actividade, noutras de Economía Social, especialmente cooperativas e sociedades laborais.

A economía  
social

# 06 Transformación empresas mercantís



# Transformación de empresas mercantís

## Radiografía

A Economía Social Galega, tal e como se desprende dos datos do Manual Divulgativo da Economía Social en Galicia do propio FOROESGAL, achegados pola Subdirección Xeral de Economía Social (en decembro de 2017) representa un total de 10.371 organizacións, sendo a súa distribución por tipo de entidade:

- Sociedades cooperativas galegas: 1.309 (12,62%)
- Sociedades Laborais: 1.663 (16,04%)
- Centros Especiais de Emprego: 106 (1,02%)
- Empresas de Inserción: 13 (0,12%)
- Confrarías de Pescadores: 63 (0,61%)
- Sociedades Agrarias de Transformación: 840 (8,10%)
- Fundacións e asociacións con actividade económica: 3.322 (32,03%)
- Mutualidades: 3 (0,03%)
- Comunidades e mancomunidades de montes: 3.503 (29,44%)

Por outra banda, a Lei 6/2016, do 4 de maio, da economía social de Galicia, ten como obxecto establecer unha regulación específica para o conxunto de entidades que integran a economía social en Galicia, con pleno respecto á distinta normativa aplicable a cada unha delas e ao marco xurídico común de carácter estatal establecido pola Lei 5/2011, de 29 de marzo, da economía social.

Coa Lei galega recoñécese o importante papel destas entidades para un desenvolvemento equilibrado e sustentable, promovéndose o seu desenvolvemento e o eficaz cumprimento dos fins económicos e sociais que lle son propios.

Regulación  
específica

# Transformación de empresas mercantís

## Radiografía

Entre os contidos da Lei Galega de Economía Social pódense citar —polo seu interese neste estudo—, as seguintes temáticas:

- Concreción de medidas de promoción, de fomento e de difusión da economía social, prestando especial atención ao seu papel dinamizador do emprendemento e da creación de emprego.
- Atribución de recursos e liñas de financiamento específico para incentivar o desenvolvemento da economía social en Galicia e mellorar a súa visibilidade.
- Remoción de obstáculos e barreiras que impidan o inicio e desenvolvemento de actividades económicas por parte das entidades de economía social, a través da modificación da normativa de ámbito autonómico.
- Simplificación de trámites administrativos para a creación de entidades de economía social, en particular incorporando solucións baseadas nas tecnoloxías da información e as comunicacións.

- Introducción da **formación en materia de economía social** nos plans de estudos das diferentes etapas educativas e, en particular, nos niveis previos ao acceso ao mundo laboral e **na formación para o emprego**.
- **Integración das políticas de fomento** da economía social coas desenvolvidas nas áreas de **desenvolvemento rural, emprendemento económico, prestación de servizos sociais, dependencia e integración social**.

As entidades da Economía Social galega están a sufrir, do mesmo xeito ca outras empresas, as consecuencias da crise derivada da Covid 19, porén a súa capacidade de adaptación e flexibilidade, os seus principios e valores, o seu sistema de gobernanza e as súas prioridades —vencelladas ao mantemento dos empregos e non á maximización do beneficio empresarial—, estalles permitindo aguantar en mellores condicións as dificultades que estamos a atravesar.

# Transformación de empresas mercantís

Isto non é novo, así ten sido en crises anteriores e pode haber oportunidade para o impulso de novos proxectos empresariais vencellados á economía social pola transformación de empresas mercantís en crise, sempre que exista perspectiva de viabilidade comercial, organizativa e económica.

En termos xerais, o Informe GEM España sobre a situación post-Covid presenta un panorama pouco alentador. Segundo o devandito informe, un 15% das empresas en peche temporal ve bastante probable, ou moi probable pechar o negocio.

Tendo en conta que as empresas de menos de 10 persoas empregadas e as de entre 10 e 49 permanecían pechadas temporalmente nunha porcentaxe do 42,3% é moi previsible un importante número de peches empresariais se non se ofrecen alternativas. En termos de redución de empregos as porcentaxes para as empresas xa pechadas temporalmente superaba o 30%.

En canto ás microempresas e empresariado autónomo, o volume de peche en Galicia, apunta a cifras récord:

máis de 4,000 baixas segundo datos da UPTA, deixando a cifra de persoas autónomas na comunidade galega en mínimos históricos. Nalgúns sectores como a hostalería ou o pequeno comercio calcúlase que un 20% das empresas cesarán a súa actividade.

Pode haber  
oportunidade para  
impulsar novos  
proxectos  
empresariais  
vencellados á  
economía social pola  
transformación de  
empresas mercantís  
en crise, sempre que  
exista perspectiva de  
viabilidade comercial,  
organizativa e  
económica.



A economía  
social

# Peches empresariais e empresas en crise



# Peches empresariais e empresas en crise

Para facer fronte ao desastre que este volume de mortalidade empresarial pode traer, é necesario involucrar a todos os actores chave da economía e a sociedade, nun esforzo conxunto tanto para atopar solucións novas, como para recuperar outras cuxo valor foi demostrado noutras crises e situacións difíciles.

Tanto o cooperativismo de traballo como as sociedades laborais poden contribuír a este esforzo colectivo achegando solucións que faciliten a continuidade da unidade produtiva, salvagárdando o emprego e a creación de riqueza.

A proposta dende a Economía Social pasa pola recuperación daquelas empresas que amosen indicios de viabilidade futura a través da transmisión da empresa ás persoas traballadoras.

Está claro que non todas as empresas vanse poder recuperar. É probable que moitas das que se rescaten, perdan algunhas das súas unidades produtivas, menos rendibles, no proceso.

Pero a transmisión de empresas aos seus traballadores —sempre que se dean determinadas circunstancias—, funcionou ben no pasado, e pode funcionar tamén no presente en moitos casos, evitando a desaparición definitiva da empresa e dos postos de traballo.

A proposta dende a  
Economía Social pasa  
pola recuperación  
daquelas empresas  
que mostren indicios  
de viabilidade futura  
a través da  
transmisión da  
empresa ás persoas  
traballadoras.

# Peches empresariais e empresas en crise

Dende a Unión de Cooperativas Espazocoop téñense amosado exemplos e boas prácticas que constatan esta afirmación:  
<https://espazo.coop/es/noticias-del-cooperativismo/guia-de-casos-da-crise-a-autoxestion/>

Durante o proceso previo ao peche empresarial son moitos os actores e axentes que participan no proceso: persoas propietarias da empresa mercantil, persoas traballadoras, sindicatos, administracións públicas estatais e autonómicas, asesorías-consultorías, entidades representativas, administración concursal, clientes, acredores, provedores...

O papel de cada un destes axentes, resulta clave para avaliar as posibilidades de continuidade do proxecto empresarial facilitando ou dificultando enormemente unha transición ordenada cara a modelos de economía social:

A vontade das persoas propietarias a ceder parte, ou o total das participacións; **das persoas traballadoras**, a asumir o novo rol de emprendedoras e a capacitarse para levalo a cabo con solvencia, aceptando flexibilizar as condicións laborais; a vontade **das acredores** de facilitar esta transición, especialmente das entidades públicas, facilitando o marco legislativo (clave nos procesos concursais) e dando garantías para evitar que os novos proxectos reciban en herdanza as débedas coa seguridade social ou facenda da anterior empresa ou ben apoiando con financiamento específico os novos proxectos, adiantando as axudas ou establecendo liñas de axuda específicas e minimizando ou eliminando os trámites burocráticos e axilizando os procesos de transformación.

Por parte **das asesorías-consultorías** demándase escapar de apriorismos e prexuízos, valorando na súa xusta medida vantaxes e inconvenientes das fórmulas de economía social, antes de desbotalas como opción nos procesos de acompañamento, reformulación estratéxica, plans de viabilidade e semellantes.

# Peches empresariais e empresas en crise

Por parte dos **sindicatos**, a colaboración para defender os xustos intereses das persoas que non queren continuar co proxecto, cos das que queren tentar salvar os seus postos de traballo

Por parte das **entidades representativas**, labores de difusión e promoción, formación e acompañamento e detección de proxectos susceptibles de ser acompañados,

Por parte de **clientes e provedores**, confianza no novo proxecto e apoio e continuidade das relacións comerciais, que, no caso do cliente público, deberan pasar por facilitar os procesos de licitación pública.

*persoas propietarias e traballadoras, sindicatos, administracións públicas, asesorías-consultorías, entidades representativas, clientela, acreedoras, provedoras, administración concursal...*

Resulta clave o papel de cada un destes axentes que interveñen no proceso previo ao peche, avaliando as posibilidades de continuidade do proxecto empresarial facilitando ou dificultando unha transición ordenada cara a modelos de economía social.

A economía  
social

# No ámbito da recuperación de empresas



# No ámbito da recuperación de empresas

No ámbito da recuperación de empresas, España é líder europea; xa permitiu, na anterior crise, salvar postos de traballo e evitar o peche de numerosas empresas en crise ou abocadas ao peche, mediante a transferencia da propiedade e a dirección da empresa ás antigas persoas empregadas.

Na gran maioría dos casos onde se produciron estas transformacións, as persoas traballadoras investiron aforros ou capitalizaron o subsidio de desemprego para seguir coa actividade da súa antiga empresa, e desta maneira manter viva tanto a súa actividade como os seus postos de traballo.

A inmensa maioría destas transformacións empresariais lograron, co tempo, manterse no mercado e, especialmente, potenciar a súa actividade. Actualmente, estas empresas actúan en todos os sectores económicos como Sociedades Cooperativas e Sociedades Laborais.

Dende CEPES, entidade representativa da Economía Social en España, e a través do seu presidente faise constar que:

"España converteuse, na anterior crise financeira de 2008, no primeiro país europeo no número de transformacións de empresas mercantís en empresas de Economía Social", liderando o mantemento de empregos e a actividade económica de empresas mercantís en crise.

Cando na empresa existe viabilidade técnica e económica, debe rexer o principio de continuidade que posibilite a empresa como instrumento socialmente útil e xerador de emprego. Nestes casos faise visible, como unha das ferramentas alternativas a constitución de Sociedades Cooperativas ou Sociedades Laborais por parte das persoas profesionais da antiga empresa, resolvendo así a situación tanto da empresa en funcionamento, como das súas persoas traballadoras que se ven empurradas ao desemprego.

Sen desbotar outras alternativas, historicamente as cooperativas de traballo asociado e as sociedades laborais, tanto limitadas como anónimas, teñen sido os instrumentos fundamentais para a continuidade de proxectos empresariais en crise.

# No ámbito da recuperación de empresas

## Coop. de Trabajo Asociado

Son ás que asocian persoas físicas para prestar o seu traballo ofrecendo bens e servizos ao mercado. O número mínimo para constituíla é de dúas persoas socias.

Cada persoa é un voto e os excedentes repártense en función do traballo desenvolvido e non en función do capital achegado.

Non permiten a presenza de persoas socias de capital pero si a de persoas socias colaboradoras. Ningunha persoa socia pode posuir igual ou máis do 50% do capital.

As persoas asalariadas só poden participar como máximo no proxecto co 30% das horas/ano que leven a cabo as persoas socias; cando hai subrogación por continuidade da empresa, as persoas traballadoras que non se convirten en socias non computarán.

Existen axudas específicas para as achegas de capital que convoca a Consellería de Emprego, ás que poderían optar, aínda que nun proceso puro de transformación non poderían optar á capitalización de desemprego nin ás axudas á cooperativa para incorporación.

## Coop. Mixtas de Trabajo Asociado

É a fórmula que especificamente recolle a Lei de Cooperativas de Galicia para facilitar a transmisión da propiedade das empresas mercantís ás cooperativas. Polo seu interese, achégase a literalidade da Disposición adicional quinta que as regula:

### **Obxecto e normas aplicables**

1. Son cooperativas mixtas de traballo asociado aquelas nas que existen cooperativistas cuxo dereito de voto na asemblea xeral poderá determinarse, de xeito exclusivo ou preferente, en función do capital achegado nas condicións establecidas estatutariamente, que estará representado por medio de títulos ou anotacións en conta e que se denominarán partes sociais con voto.

O obxecto destas cooperativas é coadxuvar á captación de capital de terceiros nos proxectos cooperativos, salvando ao máximo posible as características que son propias das sociedades cooperativas. É unha figura excepcional, dándolle un tratamento singular e específico, orientado a procurar un acceso efectivo do persoal asalariado á propiedade dos medios de produción.

# No ámbito da recuperación de empresas

2. Nestas cooperativas permítese o voto plural ponderado, debéndose prever e regular nos estatutos da cooperativa para os diferentes colectivos sociais, e non serán aplicables os límites ao dereito de voto plural establecidos nos puntos 2, 3 e 4 do artigo 36 desta lei, aínda que o dereito de voto na asemblea xeral respectará a seguinte distribución:

- a) As persoas socias de capital non poderán superar un terzo dos votos sociais.
- b) As cooperativas, as sociedades controladas por estas ou as entidades públicas non poderán superar un terzo dos votos sociais.
- c) As persoas socias traballadoras non poderán ter unha porcentaxe inferior a un terzo dos votos sociais.
- d) As persoas socias previstas nos puntos b) e c) non terán en ningún caso, menos do 51% dos votos sociais da cooperativa, sendo as persoas socias traballadoras a maioría deste colectivo.
- e) A participación nos órganos sociais deberá respectar os límites porcentuais indicados nas liñas anteriores.

3. No caso das partes sociais con voto, tanto os dereitos e as obrigas dos seus titulares como o réxime das achegas regularanse polos estatutos e, supletoriamente, polo disposto na lexislación de sociedades de capital para as accións nas anónimas. As persoas socias a que se refire a letra c) do número anterior deste artigo, terán un dereito de preferencia estatutariamente sobre as ditas partes sociais con voto.

4. A participación de cada un dos grupos de cooperativistas nos resultados anuais por distribuír, sexan positivos ou negativos, determinarase en proporción á porcentaxe de votos que cada un dos dous colectivos teña, segundo o previsto no número 2.

Os excedentes imputables aos posuidores ou posuidoras de partes sociais con voto distribuiranse entre eles en proporción ao capital desembolsado. Os excedentes imputables ás persoas socias traballadoras distribuiranse entre estas segundo os criterios xerais definidos nesta lei, e para as persoas socias previstas na letra b) do número 2 deste artigo, segundo o disposto nos estatutos sociais.



# No ámbito da recuperación de empresas

5. A validez de calquera modificación autorreguladora que afecte aos dereitos e ás obrigas dalgún dos colectivos de cooperativistas requirirá o consentimento maioritario do grupo correspondente, que poderá obterse mediante votación separada na asemblea xeral.

6. En canto á dotación de fondos obrigatorios e á súa dispoñibilidade, haberá que averse ao disposto, con carácter xeral, nesta lei.

7. As persoas socias relacionadas na letra b) do número 2 deste artigo terán a consideración de persoas socias colaboradoras, non resultando aplicable ás cooperativas mixtas o disposto no artigo 29.3 da Lei 5/1998, do 18 de decembro, de cooperativas de Galicia, e poderán, en consecuencia, desenvolver as persoas socias colaboradoras actividades cooperativizadas en competencia coas que desenvolva a sociedade cooperativa mixta da que sexan colaboradoras, aínda que deberán ser regulados nos estatutos sociais tanto os seus dereitos como as súas obrigas».

Do mesmo xeito que para as cooperativas de traballo asociado, as persoas asalariadas só poden participar como máximo no proxecto co 30% das horas/ano que leven a cabo as persoas socias, porén cando hai subrogación por continuidade da empresa, as persoas traballadoras que non se convirten en socias non computarían. Existen axudas específicas para as achegas de capital que convoca a Consellería de Emprego, ás que poderían optar, porén nun proceso puro de transformación non poderían optar á capitalización de desemprego nin ás axudas á cooperativa para incorporación.

Non existen axudas específicas para o fomento deste tipo de cooperativas, nin ata o momento se teñen levado a cabo campañas de información ou divulgación específicas deste modelo.

**Neste momento só existen en Galicia dúas cooperativas mixtas de traballo asociado, ambas socias de Espazocoop.**

Este feito amosa que é unha fórmula descoñecida, pouco empregada e que precisa de promoción e difusión entre as empresas susceptibles de ser transformadas.

# No ámbito da recuperación de empresas

## Sociedades Laborais

### Anónimas ou Limitadas

Son aquelas sociedades mercantís (S.A. ou S.L.) nas que a maioría do capital é propiedade das persoas traballadoras que prestan nela servizos de forma retribuída, persoal e directa e cunha relación laboral por tempo indefinido.

O capital social máximo de cada persoa socia é dun terzo, agás se as socias son Administracións Públicas, Sociedades Públicas participadas por estas, asociacións e entidades sen ánimo de lucro, que poderán superar devandito límite sen chegar ao 50%.

O número mínimo de persoas socias debe ser tres, dos cales polo menos dúas deben ser persoas socias traballadoras.

Existe unha limitación en termos de horas/ano traballadas para a contratación de persoas traballadoras asalariadas por tempo indefinido. Esta é do 49% do total de horas/ano realizadas polo conxunto das socias traballadoras. En caso de subrogación legal, a sociedade disporá de 36 meses para non superar o límite establecido do 49%, sempre que se trate de persoas traballadoras por tempo indefinido.

Analizada a fórmula xurídica máis acaída para o novo proxecto, o factor clave para abordar unha transformación ten que ver coa viabilidade futura do proxecto. Isto é difícil de determinar e a historia dinos que, en ocasións, proxectos con enormes dificultades desde todos os puntos de vista (comerciais e de mercado, económicos e organizativos) teñen sido superados. Paradigmático é o caso de Mol Matric en Barcelona (ver *Guía de Casos: da Crise a Autoxestión*) de Espazocoop.

A viabilidade económica conséguese na medida en que se manteñen os postos de traballo, aspecto prioritario nunha entidade de economía social, por encima da retribución ao capital. A recuperación de empresas por parte do persoal, leva a asumir as rendas da empresa en crise, evitando o seu despezamento ou liquidación, coa perda dos seus ingresos laborais.

A viabilidade organizativa conséguese traballando aspectos de facilitación do grupo, asumindo novas funcións e responsabilidades, desenvolvendo o novo organigrama, adoptando actitudes dialogantes, formándose en xestión empresarial e sendo conscentes do novo rol a desempeñar.

A economía  
social

# Estudio de casos



# Estudo de casos

A maioría de casos de éxito de transformación empresarial, ben por mor das crises económicas, ben por xubilación ou falecemento das persoas propietarias teñen sido pola vía da constitución dun novo proxecto cooperativo ou de sociedade laboral. E isto ben explicado por varias cuestións:

1. Os trámites para a posta en marcha dun novo proxecto son bastante máis áxiles e menos custosos, fronte a un proceso de transformación no que se require acordo da xunta xeral de accionistas, informe contable de experto independente, etc.
2. O risco da sucesión de empresa é un factor clave. Fronte á posibilidade de herdar as débedas da anterior empresa (en especial ás débedas de seguridade social e facenda) e subrogarse na totalidade da plantilla as persoas promotoras optan preferentemente pola vía da constitución ex-novo.
3. No caso de concursos de acredores, un marco legislativo pouco ou nada favorable na práctica, á continuidade da actividade económica e favorecedor das segundas oportunidades.

4. O volume de axudas que se reciben cando o proxecto nace desde o desemprego: pago capitalizado, axudas á incorporación de persoas socias desempregadas e axudas á capitalización para as persoas promotoras. No caso de transformación só se reciben éstas últimas (Programa II, axudas para adquisición de persoa socia)

Os casos de transformación empresarial pura son contados, e adoitan facerse por parte de empresas saneadas, sen débedas nin situacións de crise, como fórmula para continuidade da empresa en marcha, donde o funcionamento xa era basicamente en réxime cooperativo, pero no seu momento ou non se coñecía ou non se optara pola fórmula cooperativa debido ao descoñecemento do persoal asesor, consultor ou técnico.

Non parece ser este o fin que se pretende en relación con empresas en crise ou continuidade da actividade por xubilación ou falecemento.

De  
estímulo

# Plan Director



# Plan director de Estímulo

Xa fumos avanzando as distintas **dificultades que atopan os proxectos de transformación** que pretenden continuar co proxecto empresarial mediante unha entidade de economía social:

**Dificultades legais**, especialmente no que se refire a entidades en proceso concursal, pero tamén procesos normativos excesivamente burocratizados, indefinición e inseguridade xurídica fronte a débedas, etc.

**Falla de axudas específicas** tanto para a posta en marcha dos proxectos como para procesos de acompañamento e formación.

**Falla de instrumentos financeiros** acaídos, que permitan o refinanciamento das débedas anteriores ou para relanzamento da actividade.

**Descoñecemento e prexuízos** por parte de distintos axentes: sindicatos, departamentos administrativos, persoal técnico de apoio para o emprego, etc.

Constátase o feito de que algunhas entidades de apoio en programas público como o *Reacciona*, do IGAPE desbotan a fórmula cooperativa ou de sociedade laboral como posible alternativa, sen coñecemento previo e desatendendo as súas posibilidades e o histórico papel que teñen xogado no mantemento de empregos e actividade económica.

Desde o movemento representativo do cooperativismo de traballo asociado a nivel de todo o Estado, lévase tempo traballando nunha serie de propostas orientadas a incrementar o volume actual de recuperacións a unha magnitude que efectivamente teña un impacto relevante no mantemento da actividade e o emprego tras a pandemia.



Recuperación

# Plan director de Estímulo

**Son tres as propostas que destacan pola súa relevancia para garantir a escalada no volume de recuperacións:**

A **primeira proposta** consiste en establecer un **sistema de alerta temperá** para detectar coa maior antelación posible, aqueles casos nos que unha intervención destas características poidese ser beneficiosa.

Lamentablemente, vemos que moitas iniciativas empresariais que poderían ter continuidade pérdense porque ninguén na súa contorna coñecía as posibilidades que ofrece a fórmula cooperativa/sociedade laboral nestes contextos nin quen podería axudarlles no proceso de recuperación.

Para evitar este desenlace, é prioritario que desde a Dirección Xeral de Traballo, a Dirección Xeral de Economía Social, os sindicatos, os xulgados do mercantil e as organizacións representativas da economía social colaborem estreitamente establecendo un sistema eficaz que identifique de forma temperá empresas susceptibles de ser recuperadas e permita informar da posibilidade tanto á propiedade como ás persoas traballadoras.

Colaboremos estreitamente establecendo un sistema eficaz que identifique de forma temperá empresas susceptibles de ser recuperadas e permita informar da posibilidade tanto á propiedade como ás persoas traballadoras.

# Plan director de Estímulo

A **segunda proposta** consiste na creación dun **sistema de garantía tanto autonómico como estatal** de maneira que a Administración Autonómica e/ou Estatal poida ofrecer ás entidades financeiras que financien estes procesos mediante avais que cubran ata o 80% do principal tal e como ocorre nestes momentos no marco dos préstamos ICO /IGAPE para a recuperación da COVID-19.

A **terceira proposta**: unha **modificación da lei concursal**, a pesar de que o ideal sería detectar a maioría dos casos antes de que cheguen a esta situación.

A proposta consiste en priorizar a venda en global da unidade produtiva sempre que a oferta proceda das persoas traballadoras constituídas en cooperativa de traballo asociado/sociedade laboral e que, nestes casos se contemple a extinción de todos os créditos, incluídos os créditos privilexiados dos que son titulares as administracións públicas.

Tres propostas para recuperar empresas:

1- Sistema de Alerta temperá

2- Sistema de garantía autonómico e estatal

3- Modificación da lei concursal con extinción de créditos



# Plan director de Estímulo

Xúntase, polo seu interese, aos cambios propostos pola Confederación Española de Cooperativas de Traballo Asociado ao Real Decreto-lei 16/2020, do 28 de Abril, no ámbito da Administración de Xustiza Reconversión//Transformación de Empresas Mercantís en Cooperativas de Traballo Asociado/Sociedades Laborais:

*Artículo 14. Tramitación preferente. Hasta que transcurra un año a contar desde la finalización del estado de alarma, se tramitarán con carácter preferente:*

*b) Las actuaciones orientadas a la enajenación de unidades productivas o a la venta en globo de los elementos del activo, en las que tendrán un derecho de adquisición preferente las cooperativas de trabajo asociado o sociedades laborales, entre las que se incluyen las que se encuentren en fase de constitución, que incorporen a un colectivo de personas trabajadoras de la unidad productiva.*

*Artículo 14. bis. Empresas viables. En los supuestos en los que las empresas cuenten con indicadores favorables de viabilidad, o de que la concursada presente un plan de viabilidad ya elaborado, o un preconvenio con sus acreedores, o soliciten directamente la fase de liquidación en el que se presente un plan de venta de la unidad productiva para mantener la actividad.*

*Para lo cual,*

*A) Se habilitará una nueva Sección, la Cuarta, en el Registro Público Concursal, a efectos de respaldar la economía en el contexto del actual brote de COVID-19.*

*B) Se dará traslado inmediato a las organizaciones representativas de las empresas de economía social - cooperativas de trabajo asociado y sociedades laborales-, bien de forma directa o a través de las respectivas administraciones autonómicas que ostentan la competencia en esta materia, a los efectos del art. 15 y 15 bis.*

# Plan director de Estímulo

*Artículo 15. Enajenación de la masa activa.*

*1. En los concursos de acreedores que se declaren dentro del año siguiente a la declaración del estado de alarma y en los que se encuentren en tramitación a dicha fecha, la subasta de bienes y derechos de la masa activa deberá ser extrajudicial, incluso aunque el plan de liquidación estableciera otra cosa.*

*2. Se exceptúa de lo establecido en el apartado anterior la enajenación, en cualquier estado del concurso, del conjunto de la empresa o de una o varias unidades productivas, que podrá realizarse bien mediante subasta, judicial o extrajudicial, bien mediante cualquier otro modo de realización autorizado por el juez de entre los previstos en la Ley 22/2003, de 9 de julio, Concursal.*

*En ellas tendrán derecho de adquisición preferente los colectivos de personas trabajadoras de la UP (asociadas a cooperativas de trabajo asociado o sociedades laborales) definidos en el artículo 15. bis (.....)*

*Artículo 15. bis. Derecho de adquisición preferente de las Unidades Productivas de la empresa por un colectivo de personas trabajadoras de la misma. Beneficios y exenciones.*

*1. En los supuestos en los que la UP sea adquirida por un colectivo de personas trabajadoras de la misma organizadas en una cooperativa de trabajo asociado o una sociedad laboral, la transmisión no llevará aparejada la obligación de pago de los créditos no satisfechos por el concursado antes de la transmisión, ya sean concursales o contra la masa, salvo que la sociedad cooperativa de trabajo asociado o laboral adquirente la hubiera asumido formalmente o existiese disposición legal que la imponga expresamente, y sin que sea de aplicación a los créditos públicos lo dispuesto en el artículo 149.4 de la LC.*

*2. La asunción por la adquirente de la continuidad de la actividad empresarial o profesional propia de las UP a las que afecte se entenderá siempre que mantenga y dé continuidad, a una actividad empresarial con los medios materiales y recursos humanos que se han asumido, mediante la adquisición de*

# Plan director de Estímulo

*que trata este artículo, aun cuando fuera una actividad de naturaleza distinta a la anteriormente desarrollada, sin que en ningún caso se califique como sucesión empresarial de la mercantil.*

*3. Se entenderá por colectivo de personas trabajadoras, a estos efectos, aquel que incluya un número de personas trabajadoras de la UP igual o superior a los umbrales siguientes: 2 personas trabajadoras en UP de hasta 10 personas trabajadoras (micropymes) 5 personas trabajadoras en UP de 11 a 20 personas trabajadoras 10 personas trabajadoras en UP de 21 a 100 personas trabajadoras 10% personas trabajadoras en UP de 101 a 300 personas trabajadoras 30 personas trabajadoras en UP de + 300 personas trabajadoras*

*En su caso, para alcanzar la referida cifra mínima, podrá computarse en el colectivo a cualquier persona trabajadora procedente de otra UP de la misma empresa.*

*4. A elección del referido colectivo, la adquisición preferente podrá ejercerse sobre la totalidad o una parte de los activos anteriormente adscritos por la empresa a la UP de que se trate. La oferta deberá formalizarse ante el administrador concursal, o el mediador, mediante una propuesta irrevocable suscrita por la representación legal de la cooperativa de trabajo asociado o sociedad laboral o, en el caso de que se hallasen en constitución, por la persona o personas a las que en documento privado o en la escritura constitutiva, se haya conferido expresamente tal facultad, o su delegación para la inscripción registral de la nueva empresa.*

*5. Siempre que concurra la voluntad expresa de la totalidad de las personas trabajadoras integrantes del colectivo a que se refieren los apartados anteriores de este artículo, el derecho de adquisición preferente podrá ejercerse, en su nombre, por una cooperativa de trabajo o sociedad laboral preexistente, o en fase constitutiva, cuando adquiera el compromiso irrevocable de integrar en la misma al colectivo de personas trabajadoras antes definido.*

# Plan director de Estímulo

6. La aprobación de la adquisición de que trata este artículo se considerará requisito suficiente para que las personas trabajadoras puedan solicitar la capitalización, total o parcial, en pago único, de las prestaciones de desempleo por el periodo que les hubiera correspondido de haber quedado efectivamente desempleadas, cuyas solicitudes se tramitarán preferentemente y con carácter urgente.

7. Durante el periodo temporal a que se refiere el punto 22 de la Comunicación de la Comisión Europea de 19 de marzo de 2020, sobre “Marco Temporal relativo a las medidas de apoyo estatal destinadas a respaldar la economía en el contexto del actual brote de COVID-19” (2020/C 91 1/01) y con los límites y condiciones que se fijan en el referido punto, las cooperativas de trabajo asociado o sociedades adquirentes se beneficiarán, sin perjuicio de las demás ayudas que pudieran corresponderles con arreglo a las disposiciones vigentes, y además de la exoneración que proceda del pago de los créditos públicos, de las siguientes ayudas:

a) Se considerará que la cooperativa de trabajo asociado o sociedad laboral adquirente cumple los requisitos establecidos para el acceso a cualquiera de las subvenciones reguladas en la Orden TAS/3501/ 2005, de 7 de noviembre, atendiendo, cuando proceda, al número de personas trabajadoras integradas en la empresa. Cuando la gestión de estas subvenciones se lleve a cabo por las comunidades autónomas, la anterior referencia se entenderá hecha a las correspondientes bases reguladoras aprobadas por las mismas.

b) **Las comunidades autónomas** podrán incluir a la empresa o a las personas trabajadoras integradas en el colectivo, según proceda, como beneficiarias de cualesquiera otras ayudas o subvenciones destinadas especialmente a cooperativas de trabajo asociado o sociedades laborales, o a las personas socias trabajadoras de las mismas, en cuyo caso, se aplicará a tales beneficiarias lo establecido en este apartado, cualquiera que sea la ayuda o subvención de que se trate;

# Plan director de Estímulo

*todo ello sin perjuicio de que se aplique a las mismas la regulación establecida para cada una de dichas ayudas en cuanto a su objeto, requisitos, cuantías, limitaciones, obligaciones de las beneficiarias y cualesquiera otras reglas que determinen las correspondientes bases reguladoras, en la medida en que sean compatibles con lo dispuesto en el presente apartado.*

*c) Las personas beneficiarias adquirirán, en su caso, las obligaciones ya establecidas en las correspondientes bases reguladoras respecto del mantenimiento del empleo existente en la UP adquirida, computado en horas/año de trabajo efectivo, en proporción a la cifra de personas trabajadoras procedentes de la anterior empresa, y, ahora, ocupadas en la nueva empresa y la de mantener, un mínimo de tres años, la forma jurídica de cooperativa de trabajo asociado o sociedad laboral, salvo que la adquirente deba considerarse grande empresa, en cuyo caso deberá mantenerse esta última durante cinco años.*

*8. En todas las ayudas que se concedan con arreglo a este apartado, la tramitación de las correspondientes solicitudes se llevará a efecto con carácter preferente y urgente y la concesión de las subvenciones que procedan se realizará bajo el sistema de concesión directa regulado en el artículo 22.2 de la ley 38/2003, de 17 de noviembre, General de Subvenciones. En los casos de adquisición de UP con arreglo a lo establecido en este artículo, se considerará que la empresa transmitente cumple, respecto de las personas trabajadoras procedentes de la misma que pasen a integrarse laboralmente en la cooperativa de trabajo asociado o sociedad laboral adquirente, con el compromiso a que se refiere la disposición adicional sexta del Real Decreto-Ley 8/2020, de 17 de marzo, de medidas urgentes extraordinarias para hacer frente al impacto económico y social del COVID-19.*

# Plan director de Estímulo

Esta última proposta: a extinción de todos os créditos, incluídos os créditos privilexiados dos que son titulares as administracións públicas —que apuntamos coa finalidade de garantir a continuidade das empresas—, foi compartida con FEDEA (Fundación de Estudos de Economía Aplicada), no seu informe de propostas para a recuperación económica, onde se menciona explicitamente a posibilidade de negociar quitas sobre débedas tributarias e coa Seguridade Social co fin de garantir a continuidade de empresas inmersas en procesos concursais.

Xunto a estas propostas principais, caben outras propostas complementarias:

- Deducións e incentivos fiscais, tanto para as achegas de capital das persoas socias traballadoras como das socias colaboradoras como das partes de capital nas cooperativas mixtas ou sociedades laborais, tanto pola parte estatal como pola autonómica.
- Réxime de especial protección fiscal para as cooperativas e sociedades laborais que xurdan como consencuencia de procesos de concurso ou crise da anterior empresa.
- Deducións ou aprazamento no pagamento das cotas de seguridade social durante un periodo determinado ate a consolidación do proxecto.
- Posibilidade de contar cun crédito non retornable e a tipo cero, equivalente ás cantidades do pago único por desemprego que puidesen corresponderlle ás persoas socias traballadoras nun proceso de transformación empresarial, de tal xeito que éstas renunciarían ao dereito ao cobro ate que non transcurra un prazo equivalente para que se xere o dereito a percibir unha nova prestación (o que non ten senso é que as persoas socias teñan que acudir ao desemprego para poder exercer este dereito, paralizándo aínda que temporalmente a actividade da empresa en marcha).

# Plan director de Estímulo

- Campañas específicas de difusión e divulgación do modelo, tanto a nivel de cidadanía en xeral, como a nivel dos axentes especificamente implicados: sindicatos, asesorías-consultorías, persoal técnico de promoción de emprego, en colaboración coas entidades representativas da economía social.
- Ampliación das liñas de axuda a estes colectivos, especificamente das axudas do programa I por incorporación ou semellante, para mantemento de empregos.
- Ampliación das liñas de axuda para programas de mentoría e acompañamento específicos nos primeiros meses de vida.
- A creación de ferramentas financeiras, que permitan, xa non só a adquisición da unidade produtiva por parte dos traballadores, senón a obtención de viabilidade financeira para acometer o proxecto nos primeiros anos de andaina, principalmente para afrontar desviacións conxunturais de tesourería.

Para iso suxerimos as ferramentas como sociedades de garantía recíproca ou liñas específicas no seo destas ou a posibilidade de acceder a préstamos participativos por parte de sociedades de capital risco.

- No caso de contratación pública ás que poidesen optar as empresas recuperadas polas persoas traballadoras, priorización na adxudicación, mediante o establecemento de cláusulas sociais ou reserva de mercado.

**Cambios  
propostos pola  
Confederación  
Española de  
Cooperativas de  
Trabajo  
Asociado**

Transformación  
de empresas

# Conclusiones





# Conclusións

## Resumo executivo

A transformación de empresas mercantís en crise ou por xubilación/ falecemento das persoas propietarias, en empresas de economía social ten sido no pasado, e pode ser, un instrumento de primeira orde no mantemento de postos de traballo e actividade económica, sempre e cando se dean os pasos e se removan os obstáculos que limitan o seu pleno desenvolvemento que son diversos: legais, burocráticos, financeiros, descoñecemento... tal e como se fixo constar nos distintos apartados deste informe.

Demándase das distintas administracións, tanto autonómica como estatal e no marco das súas competencias, un apoio decidido para fomentar e facilitar a transformación empresarial de empresas mercantís en empresas da economía social e concretamente:

- 1. Mediante a posta en marcha dun sistema de alerta temperá que permita detectar empresas con posibilidades de transformación, mesmo antes de chegar a procesos concursais.
- 2. Sistemas de garantía financeira que permitan reestructurar e sanear economicamente os novos proxectos mediante sistemas de avais e semellantes.
- 3. Modificación da lei concursal, facilitando a transmisión da unidade produtiva e dando seguridade xurídica en relación con saldos acredores pendentes, en especial das administracións públicas e salvagardas na subrogación por sucesión de empresa.
- 4. Deducións e incentivos fiscais e nas cotizacións á seguridade social.
- 5. Impulso de liñas de axuda específicas para o mantemento de emprego equivalentes ás de creación de empresas de economía social.
- 6. Impulso de liñas financeiras de apoio equivalentes ás que corresponderían á capitalización de desemprego ou facilitar ou axilizar a capitalización do desemprego no caso de empresas transformadas.

# Conclusións

## Resumo executivo

- 7. Impulso de liñas de axuda para programas de mentoría e acompañamento.
- 8. Comprometer aos principais axentes implicados: sindicatos, asesores-consultores, departamentos da administracións públicas con competencias de emprego na difusión e posta en valor en colaboración coas entidades representativas da economía social.
- 9. Campañas de difusión e promoción das distintas fórmulas, en especial a cooperativa mixta de traballo asociado, como instrumentos que posibiliten a adquisición da empresa por parte das persoas traballadoras.
- 10. Facilitar a adxudicación de contratos públicos a empresas recuperadas polas persoas traballadoras.

# Conclusiones- síntese

## 1

### Si se pode

A transformación de empresas mercantís en crise ou por xubilación/ falecemento das persoas propietarias, en empresas da economía social ten sido, e pode ser, un instrumento de primeira orde no mantemento de postos de traballo e actividade económica.

## 2

### Remover obstáculos

Que limitan o pleno desenvolvemento da transformación: legais, burocráticos, financeiros, descoñecemento... tal e como se fixo constar nos apartados anteriores.

## 3

### Demandas

Un apoio decidido para fomentar e facilitar a transformación empresarial de empresas mercantís en empresas da economía social.

## 4

### De dez

Alerta temperá, garantía financeira, lei concursal, deducións e incentivos fiscais, liñas de axuda, liñas de apoio financeiro, mentoría e acompañamento, compromiso dos axentes, difusión, adxudicación.

Oportunidades  
**Sectoriais**

para  
entidades de

**Economía  
Social**

Transformación de Empresas  
Mercantís en entidades de  
Economía Social



FOROESGAL

Foro pola Economía Social Galega



FOROESGAL  
Foro pola Economía Social Galega

FORO POLA ECONOMÍA SOCIAL GALEGA

# Oportunidades Sectoriais

para  
entidades de

# Economía Social

2020